

REDACȚIA

Ferenț-utca nrul 20

ABONAMENTUL

Pe un an ... 20: or.
Pe jumătate an ... 10: "
Pe 1 lună ... 2 "

Preț de Duminecă pe an 4
coroane.

Pentru România și America
10 coroane.

Pentru România și străinătate
Preț de zi pe An 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Deák Ferenț-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

— e în șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.

Manuscripte nu se
inapoiază.

Telefon oraș și comitat 502

„A fekete gróf!”

(*) Intr'un moment de dreaptă indignare și bună inspirație, un deputat naționalist a strigat contelei Andrassy, în plin parlament: »a fekete gróf«, contele negru!... Pentru că cele ce spunea nu puteau isvori de cât dintr'un suflet în care nici odată n'a sălășluit seninul... Cel puțin față de noi, naționalitățile, n'a avut de cât porniri pătimase.

Cât de dreaptă a fost apostrofarea, am simțit-o atunci. Cât de meritată este să rămână un vecinic stigma, se dovedește prin vorbirea ce contele Andrassy a rostit-o în ședința de Luni (26 Noembrie) a Dietei.

De când e parlamentul ungar nu s'a rostit o vorbire mai cinică. Pimeul fiu ia barda și vrea să zdrobească opera marelui său tată... Andrassy, Deák și Eötvös au greșit adică grozav, din punctul de vedere al marilor interese ale țării, ale tronului și ale popoarelor, când au creat legea despre egală îndreptățire a naționalităților... El, Andrassy Gyula, o să dreagă ce au stricat predecesorii!

Între aplausele frenetice ale strânsurii guvernamentale din Dietă Andrassy a declarat că va desființa legea de naționalități.

Că asta e o dorință veche a șovinștilor, cari au fanatizat și prostit o parte a obștei maghiare, o știm. Că sunt o mulțime de comitate, în cari congregațiunile au cerut cu stăruință revizuirea (ori mai

bine: desființarea) legii de naționalități, iarăși e lucru vechi.

Dar nici un ministru al țării nu a îndrăznit să vină în parlament și să agite împotriva unei legi care în viața statului ungar era chemată să deschidă o nouă eră: să introducă statul ungar în viața modernă a țărilor apusene.

Și cel puțin dacă ar fi venit sincer și ar fi zis: Așa vrem, avem puterea, așa vom și face deci!...

Dar nu. Contele Andrassy vine și în chip revoltător ne acuză pe noi. Ne înfățișează ca pe niște elemente turbulente, primejdioase pentru stat. Zice că am abuzat de o lege, ce de altfel nici odată nu s'a executat. Cassarea unei legi — a mijloacelor de cari naționalitățile abuzează — se impune. Și el, contele negru, va aduce maghiarismului acest serviciu.

Când de patru-zeci de ani li-o spunem și li-o dovedim, lor în Dietă, Tronului și lumii mari în Memorande, că suntem împinși la luptă desnădăjduită pentru a face ca legea de naționalități să fie respectată, trebuie, desigur, o doză de nespuse obrăznicie să vini și adăogând unei perversități o minciună și mai mare, să încerci a motiva o mișelie.

E dator să pună capăt agitațiilor, e dator să apere integritatea statului, — zice. Par'că întreaga noastră luptă națională ar avea caracter ofensiv și s'ar fi dovedit, că noi conspirăm împotriva statului. Adevărul e, că însuși el, ministrul de interne, a fost silit să facă mărturisirea că nu sunt dovezi despre gravitatea noastră în afară... Măcar

că cine cunoaște zelul procurorilor și lipsa de genă a poliției maghiare, știe că dacă ar fi numai și aparente, guvernul maghiar n'ar esita a le trâmbița drept — dovezi zdrobitoare!...

Nerușinarea își ajunge culmea când zice că guvernele maghiare nu vor să maghiarizeze pe naționalități!... Și afirmă asta îndată după rechizitorul puternic al deputatului naționalist Dr. Polyt, care în chip atât de splendid a dovedit cum tocmai contele Andrassy este cel mai fanatic agent al maghiarizării, șalături de el celalalt tip de conte: Apponyi.

Dar imoralitatea politică se manifestă indeosebi în mârșava apucătură, că toate acuzele acestea sunt un răspuns la proiectul de rezoluție propus de Dr. Al. Vajda de Voevod.

Ce a cerut energicul deputat român, în numele clubului naționalităților? A cerut el divizarea țării? Nu. A cerut pur și simplu ca guvernul să respecte și să execute o lege! O lege făcută de »înțeleptul patriei«, o lege care și atunci era socotită ca minimumul dreptelor noastre pretențiuni.

Nimic nu-i putea da de gol mai strașnic, nimic nu putea demasca mai cu efect întreaga politică șovinistă de cât faptul, că deputatul român strângând cu ușa guvernul, acesta a fost silit să se declare... Să spună anume, că va desființa legea care-l genează, care garantează și naționalităților o brumă de drepturi.

Până acuma au dus-o cum au dus-o, lăudându-se în străinătate că în nici o țară din lume nu este o lege care să favorizeze

FOIȚĂ ORIGINALĂ A «TRIBUNEI».

O noapte în munți.

— Schiță originală de Horia Petra-Petrescu. —

Acum trei ani eram pe vârful Postovarului. Imi luasem refugiul de sgomotul orașului pe muntele Postovar, nu departe de Brașov.

Domnea o pace sfântă în întreg cuprinsul. Pădurea seculară de brad, un aer de țese lărgau plămânile în piept și — pe lângă toate astea — un adăpost, o casă din lemn de brad a societății carpatine. Cât era ziuica de lungă stăteam tolănit în bătaia soarelui, cu brațul drept berină pe sub cap, cu ochii perduți în văzduchul curat ca mărgeanul.

La o mie și opt sute de metri înălțime te împrietinești mai repede cu cineva. O singură vorbă rostită în treacăt îți atrage luarea aminte mai mult decât o predică întreagă ținută în mijlocul orașului. Așa ne-am făcut cunoscuți întreolaltă și cu domnul judecător de instrucție.

Vorba vorbă aduce și mai cu seamă când te întâlnești cu un român, vorbele curg strună.

Săriile erau de toată frumsețe. Păream pe altă lume. Urmăream răsăritul luceafărului de seară, osirea găinușii, a carului, a stelei polare și — povesteam duși.

Judecătorul de instrucție era unul dintre puștii români, cari mai răsbătuseră odinioară în posurile judecătorei. Acum se împuținează oamenii ostrii pe zi ce merge. Toate locurile sunt ocupate de alte neamuri.

Și de aceea aveam și mai mare dragoste față de domnul judecător.

Int'o seară era vijelie. A trebuit să ne retragem în odăița noastră, să închidem obloanele frământate de vânt și să ne omorâm timpul cu povești și jocuri nevinovate de cărți. Samovarul fierbea pe masă pregătindu-ne un ceaiu, ca să ne încălzească, cărțile de joc le-am pus la o parte săturați de ele și l-am rugat pe domnul judecător să-mi povestească ceva din procesele sale. Era obicinuit cu rugarea aceasta și s'a apucat să-mi povestească.

Inchipuți-vă un om mărunțel, uscățiv, cu păr negru, tăiat scurt, cu ochii vioi, pătrunzători, — două capete de ace negre de gămălie — făcând în continuu gesturi largi cu degetele resfirate ale mânilor sale nervoase. Câteodată întrerupea brusc, se gândea, își reamintea o scenă mai bine și urma acompaniat de zumzetul apei clocotitoare din samovar și de fluieratul ușurel al flacărilor, cari jucau jur-împrejurul cazanului.

Pe atunci eram judecător de instrucție în Bistrița. Orașel drăgălaș, locuri de toată frumsețe, oameni buni ca pâinea caldă — de toate pentru un muritor ca toți muritorii. Pentru un judecător de instrucție nu prea era mare activitate.

Dacă și merg toate cursul lor regulat, dacă cerurile se potolesc cât timp ai numărat trei, dacă crimele se întâmplă din zece în zece ani — ce ne facem noi, judecătorii de instrucție?!

Dela un timp devii apatic. Ți-e silă chiar să vorbești într'o chestiune sau alta. Îți flutură pe dinainte gândul: Nu-i nici o afacere pentru tine!

— Asta dacă ești judecător de instrucție din creștet până 'n tălpi.

Apa clocotea în samovar. Judecătorul se ridică, luă dintr'o cutie un pumnuleț de ceaiu rusesc și-l aruncă în valurile spumegătoare, apoi se așază pe scaun, cu mâna ridicată, voia să zică: ascultă-mă, urmez!

»Intr'o zi iată că vine și senzația mult așteptată.

În pădurea din apropierea orașului s'a întâmplat un omor. Au prins țigani pe un bogătaș — neguțator de porci ungar — și l-au jefuit de părăle, cum le-au venit mai bine la socoteală.

Nu voiu uita nici când spaima, care a cuprins orașul întreg. Nici nu era lucru puțin. Să jefuiască și să omoare o bandă de țigani un om în ameaza mare, nu era lucru de toate zilele. Și mai cu seamă când omorătorii erau nește nămile de oameni, de-ți trecea cheful numai gândindu-te să te întâlnești la vre-o răspântie cu vreunul din ei.

A doua zi era în picioare întreagă jandarmeria. Țigani o rupseră la fugă.

Erau corturari, cari colindau satele cu căldări și linguri, punând mâna pe tot ce găseau.

Pe ungar îl lăsară în pădure, ascuns printre burueni. Un țaran a dat peste el și ne-a adus vestea.

În sfârșit o afacere pentru mine. N'am lăsat să treacă mult și întovărășit de un medic și căpitanul de poliție cu o escortă de jandarmi, am plecat la fața locului.

Era cătră toamnă și drumurile erau pline de frunziș veșted. — În tot decursul drumului am povestit despre întâmplarea noastră. Ne preocupă un singur lucru: vor putea prinde pe țigani?

naționalitățile cum ne apără pe noi legea dela 1868. Acum li-s'a înfundat!

Contele Andrassy, nu-i vorba, a căutat și în vorbirea sa de Luni să invoace, *pentru străindate*, diferite pretexte.

A zis că dr. Polyt vrea o confederație în stil elvețian. Imediat bătrânul parlamentar l'a desmințit, arătându-i că cere numai o autonomie largă și dreaptă comitatensă, așa cum a contemplat-o Deák!

»Contele negru« a invocat apoi cartea dlui Aurel C. Popovici, spunând, că frunțașii politice naționale române din statul ungar sunt în legătură cu autorul cărții care preconizează *desmembrarea Ungariei*. I-s'a răspuns îndată, și în această privință, după-cum în genere, deputații noștri au respins toate acuzele privitoare la unelirile contra integrității teritoriale a patriei.

Dealtminteri, în momentul în care bărbății de stat mughari se apucă să dărâme opera marelui Deák, se face cea mai întinsă propagandă ideii preconizate de Aurel C. Popovici.

Andrassy ne acuză că urmărim o politică specială, numai pentru *neamul nostru*, nu ne gândim la soarta țării. Aceeași acuzare avem însă drept s'o facem noi, la adresa guvernărilor de azi. La tot cazul nu e putere pe lume, proprie să poată opri o propagandă, care țintește la mărirea neamului nostru și ce crede Andrassy: a nimicit idealul desfășurat în cartea lui Aurel C. Popovici când, desființând legea de naționalități, le dovedește Românilor că *în cadrul actualei întocmiri a monarhiei nu-i cu putință desvoltarea lor națională?*

Dar, vom reveni.

Vaida-Voevod — felicitat! Deputatul național Vaida-Voevod — scrie »Budapesti Napló« — a primit o depeșă din Seghedin, în care peste 300 de funcționari privați îl felicită și-i exprimă mulțumita lor pentru interpelarea adresată guvernului în chestiunea sufragului universal.

Audrassy și deputații naționali. În urma discursului ministrului de interne Andrassy, un ziarist maghiar a întrebat pe unul dintre conducătorii partidului național asupra impresiei ce a făcut asupra lor discursul ministrului.

— Discursul ministrului — a zis deputatul — pe noi nu ni-a surprins. Guvernul vrea să urce contingentul de recruți, vrea să facă marea fuziune și-i trebuie acum ceva cu care să-i cimenteze pe cei resvrățiți. Acest ceva este: chestiunea naționalităților. Asta este opiniunea noastră și d'acea nu ni-a surprins clopotul mare ce-l trage în vederea fuziunii și contingentului de recruți.

Din Dietă.

— Ședința dela 27 Noembrie. —

Președintele deschide ședința la orele 10 1/4.

S-a intră în discuția pe articole a bugetului de interne.

Vasile Goldiș: Face o rectificare asupra întreruperii sale de ieri: »La noi în România« »Adevărul« este un ziar evreesc (Nálunk) firește că nu-i decât o greșală a graiului. Am vrut să zic »La ei în România«. (Náluk). (Voci: Te credem).

Deputatul Éber Antal vorbește despre serviciul sanitar cerând îmbunătățiri. Datele statistice asupra mișcării populației sunt cu adevărat înspăimântătoare. Causele sunt creșterea emigrării, scăderea natalității și creșterea mortalității. În anul 1905 au murit cu 55.000 de suflete mai mult decât în anul precedent. Stările noastre sanitare sunt cu adevărat aziatice. Pe teritoriul a 839 de comune nu avem medici. Căii dela honvezime chiar când sunt sănătoși în fie-care an sunt căutați cu veterinari. În același timp mor în Ungaria 50% din populație *fără a fi căutați de doctori*. Citează o revistă englezească, care descrie frumoasele bulevarduri ale Budapestei, dar spune, că consiliul comunal al capitalei nu are nici idee de serviciul sanitar. Dezvălește stările aziatice dela spitalele din capitală.

Cere să se puie capăt acestor stări. Tuberculoza bântue mai ales comitatele pur ungurești. *In felul acesta nu vom înfăptui visul lui Rákosi Jenő despre împărăția un-*

gurească cu 30 de milioane de unguri. Adoptă bugetul.

Dr. Alex. Vajda-Voevod. Sunt convins, că dl ministru de interne va înțelege, că nu mai atunci vom avea un bun serviciu sanitar, până când el va fi statificat. Statistică dovedește, că dacă vom înainta pe calea astă stările noastre sanitare se vor înrăutăți. Jertfim prea puțin pentru îmbunătățirea acestor stări. Pentru cazarma jandarmilor din Brașov este înscris în buget o sumă de peste 300.000 de cor. Oare nu s'ar putea întrebuința astfel de sume pentru scopuri de igienă publică. De asemenea se urcă lefurile prefectilor. Tot cheltuieli cari ar putea fi reduse. În anul 1905 au murit în împărăția comună.

Török Gyula: Nu împărăția comună (Zgomot).

Dr. Al. Vaida: Vorbesc după statistică (Zgomot). Mortalitatea infantilă este foarte mare. Tuberculoza bântuie grozav. S'au făcut ce-i drept sanatorii, dar ori-câte s'au face ele tot nu vor încăpea pe toți bolnavii.

Aici se cuvine să amintesc, că chiar și aici se face politică națională, căci inscripțiile de cuprins de igienă publică sunt ungurești. Poporul nu le înțelege, deci nu le păzește. Dar microbul tuberculozei nu cunoaște deosebiri de clasă, ei sunt foarte democrați.

Cauza adevărată a răspândirii tuberculozei sunt pauperismul și proletarizarea continuă a claselor de jos. Combateți aceste cauze ale răului, nu efectele lui. Se zice că poporul nostru-i superstițios. Protestez împotriva acestei aserțiuni. Poporul nostru însă îi prea sărac, decât să poată chema totdeauna medici. Administrația îi face cele mari mizerii. O moașe a moșit pe o femeie fără a avea autorizație. Pentru lucrul acesta a fost pedepsită cu 300 de coroane.

Boerii români lasă averi mari pentru înmeierea spitalurilor cari sunt admirabil organizate. Înaintează o propunere pentru a ridica leafa medicilor comunali și de a celor puțin 100 de coroane cu gradații, și bani de locuință și cu pensie (Aplauze).

Oamenii povesteau, că sunt cam la douăzeci și cinci de inși, cu copii și neveste.

Medicul era de o veselie fără seamăn. Era însurățel tinăr — în luna de miere — și mergea pe lângă noi cu gândurile acasă. Ceteai de pe fața lui: »Ei, gătați odată cu mofturile voastre. E mort, e mort și lăsați-mă acasă!«

Nu-și perduse veselia nici când ajunserăm în apropierea Ungurului. Acesta stetea lungit prin tufiș, cu ochii cășcați, cu gaura plină de sânge închiegat, cu părul lipit de tâmplele scufundate. Era o priveliște spăimântătoare. În moalele capului se deschidea o gură adâncă, mâinile și fața erau zgăriate groznic, hainele sfârticate, buzunarele întoarse pe dos. S'a petrecut o luptă nebună între țigani și cel omorât.

Doctorul se puse în genunchi, își apleacă urechea — tot zimbând — la pieptul celui rănit și zise, după o minută: »Asta-i pe lumea cealaltă!«

Alți oameni s'ar fi cutremurat de vedenia asta. Noi, obicinuiți cu lucruri de astea, ne-am făcut datorința precum însemnează contabilul în registre: atâtea și atâtea mii, ipototecă atât... garanți cutare și cutare...

Povestind, judecătorul umplu ceștile cu ceai, duse câte un păhărel de rom peste bucățile de zahăr din lingurițe și le dădu foc. Flacăriile albastre se ridicau — la început sficioase, mai apoi tot mai mari — până se prăbușiră în pahare. Afară urla un vânt îndrăcit și zgâlțâia ferestrele. Judecătorul nici că luă sema. Era adâncit în povestire. Sorbea din când în când din ceașcă și povestea întrerupt, cu ochii țintă la mine. Eu îi

priveam barbișonul, cum se clătină la fiecare frază și-i urmăream povestea cu interes.

»Când să ne întoarcem ce să vezi?« urmă el făcând un gest larg prin aier

»Ne întâlnim pe drumul de țeară cu o patrulă de jandarmi. Aduceau pe unul dintre țigani. Era un flăcăiandru bine făcut, negru ca tăciunele, legat la un ochiu. Schiopăta.

L-a prins patrula luându-se pe urma corturarilor. Era schiop de un picior și nu s'a putut ținea de tovarășii lui în fugă. Dar nu s'a dat cu una cu două. S'a ascuns într'un râu, sub bălării. Și totuși l-au prins, dar impușcându-l în ochiu. Ceilalți au fugit mai departe. Li urmăreau și pe ei. Țigani erau acum cu câteva ceasuri înainte. Era foarte probabil, că au apucat peste munți și au trecut în România. Atunci era zădarnică ori-ce căutare.

Soarele scăpăta când ne-am suit din nou în trăsura către Bistrița. În mijlocul drumului dau de un prietin vechi, Vasile Lupașcu.

— »Tu ești Vasile?«

— »Eu, da ce vânt te bate?«

— »Iacă, așa și așa« și-i povestesc în timp ce stăm pe loc trásurile.

— »Știi ce? Vino cu mine. Botez un copil lui Vioreanu. Nevasta-i de dimineață acolo. Nu m'am putut smulge mai de vreme. A ținut pe fiu ea singură în brațe. Mâne dimineață te duc 'ndărăt cu trásura.«

Mă uit la tovarășii mei de drum. Medicul tot ca mai 'nainte cu gândul la nevastica lui, Căpitantul de poliție mă povățuiește să plec.

— »Mâne dimineață și așa sunt la voi. Nu aveți trebuință de mine până atunci. Ei, tovarășilor, la revedere pe mâne«. Mă dau jos, urc în trásura lui Vasile și — p'aci ție drumul.

Peste 2 ceasuri trebuie să ajungem în satul lui Viorean. Imi aduceam aminte de el de când eram camarazi de școală și mă bucuram să-l întâlnesc. Era chefliu de pe atunci. Imi promitea o petrecere escelentă.

Mi-au trecut gândurile de mai 'nainte. Că să se gândească la banda de hoți, dacă-i stă înaintea ochilor sufletești o mândrețe de masă cu mâncări și băutură ca uleiul?!

Am vorbit una — alta cu Vasile.

Drumul cotea din drumul de țeară pe o linie lăaturalnică. Se intuneca din ce în ce.

— »Mână mai repede, Gheorghe, că ne ajungem noaptea, zise Vasile birjarului de pe capră.

Erau niște cai buni la trásură de să fi tot mers. Urcam mereu și vedeam din când în când aprinzându-se câte o lumină, sclipind ici colo prin cenușii mohărit. Colo, la câteva bătai de pușcă, se întindea Bistrița străbătută de un fir de argint — apoi albeața satelor românești.

Drumul era cu pietriș adus de curând. Roatele se învârteau mai greoi dela un timp. Un dangăt de clopot ne venea ca o adiere ușoară din spre oraș. Apoi murea tot mai mult, mai mult. Am dat în pădure.

Dela un timp mi s'a urit și de povești și de privit și m'am cufundat în gânduri.

Il vedeam pe doctorul ajungând acasă și sărind ca un copil în brațele nevastii — sale.

Ministrul de interne Andrassy Gyula. Mulțămesc dlor deputați cari au vorbit cu atâta pregătire și autoritate în chestiunea aceasta. În limitele bugetului voi căuta să îndeplinesc toate dorințele lor. Voi prezenta în curând un proiect de lege în sensul propunerii, care și așa va ajunge în curând un proiect de lege, în sensul propunerii dlui deputat Vaida. Îl rog deci să-și retragă propunerea, care și așa va ajunge în curând în forma nuii proiect în fața camerei. Să ocupă cu discursul lui Éber dezmințind unele aserțiuni ale acestuia. Dl deputat Vaida a spus ca să nu amestecăm chestiunea națională în chestii de sanitare. Nu am făcut astfel de politică.

Dr. Alex. Vaida Voevod: declară că își retrage propunerea, nădăjduind că ministrul va da minimalul de 1700 de coroane leafă medicilor.

Török Kálmán cere ca comunele să aibă apă potabilă bună. Lipsa de apă este izvorul multor mizerii.

La poziția despre listele electorale:

Szász József cere lămuriri asupra votului universal și despre arondarea cercurilor electorale.

Ministrul **Andrassy** declară că reforma electorală se discută acuma la ministrul de interne. Se adună acuma datele statistice privitoare la arondarea cercurilor electorale.

Camera votează bugetul internelor.

Mâne se va dezbate bugetul ministrului de comerț.

Ședința se ridică la orele 2.

Procesul din Rosenberg.

Rosenberg 28 Noembrie. Azi s'a continuat ascultarea acuzațiilor și a martorilor.

Întâiu a fost ascultat contele *Mattyasovszky Antal*. El a văzut mergând mulțime mare la tren. S'a alăturat și el. Pe drum unul dintre mulțime și-a desfăcut cămașa pe pept și a strigat către jandarmi: *Aici împungeți, jandarmi!* Jancsek a zis, că ar merita jandarmii să împuște între ei; de ce nu lasă pe oameni să meargă unde vreau. *Mihai Serafin* vorbește slovăcește. Nu știe

cu ce e acuzat. A luat o piatră în mâni, dar n'a aruncat cu ea pe nimeni. A fost beat în ziua aceea și așa a ajuns în nenorocire.

Președintele zice, că nu e nici o nenorocire, a sta înaintea tribunalului.

George Mucsuta, Ioan Iosif, Ianoveț, Iosif Milan, Stefan Jeszenesky, Ioan Vikolinszky, E. Schlachta, Ferdinand Poleinyik fac mărturisiri neînsemnate. Cu aceasta s'a terminat interogatorul acuzațiilor și a venit rândul martorilor. Forestierul Veres János zice că a văzut în 16 April pe Hlinka înaintea bisericii. A auzit când preotul Tomic l-a recomandat poporului pe Srobar de deputat. La secerat — a zis Tomic — pe soldații maghiari îi slobozesc, pe Slovaci nu. Dacă forestierii vă făgăduesc păduri, să nu le credeți. Noi suntem statul. După Tomik a vorbit Srobar. A zis că este sânge din sângele lor. Deputații nu fac nimica pentru popor. Martorul a fost înfățișat cu acuzații, și după aceea admis la jurământ.

Apărătorul **Dr. Hilla** protestează că președintele nu permite acuzațiilor să adreseze întrebări martorilor. Se naște un conflict violent între președinte și apărător.

András Saniga, jude comunal, este al doilea martor. L-a auzit pe Hlinka vorbind. Dar că ce a zis nu-și mai aduce aminte. Poporul a fost foarte agitat, așa că el n-a cutezat nici să s'arate, îi era frică că-l omoară.

Martorul **Stefan Polatik** a stat înapoi în biserică, dar a auzit prea bine vorbirea lui Hlinka. Înfațișându-l cu acuzații, aceștia îl desmint.

Desbaterea s'a continuat după amiază, ascultându-se mai mulți martori.

Din România.

Concertul d-nei H. Theodorini.

Sub acest titlu »Voința Națională« scrie: A mai răsunat iarăși măreața voce de mezzo-soprană, care a fost apreciată pe vremuri în centrele artistice ale Franței și Italiei. Creatoarea atâtor roluri din operile compozitorilor italieni și francezi a interpretat cu toată ardoarea și cu tot sentimentul artistic de care dispune pe rând arii de Meyerbeer (»Africana«), Tosti (»Dopo«),

Delmet (»Stances à Manon«), Yradier (»La Calomia«) și câteva arii românești. A mai vorbit de această voce care nu și-a pierdut încă strălucirea, unde fiecare notă reprezintă o valoare, stilizare și frazare incomparabilă, ar fi absurd. Flori și aplauze călduroase au răsplătit-o pe marea artistă, pe care le-a împărțit și cu o parte din elevele sale.

Între ele mențin pe d-ra A. Niculescu, o soprană legeră care ar face cinste ori cărei scene lirice și pot spune că progresele făcute de tânăra cântăreață sunt vădite, datorite fără îndoială influenței școlii divei Theodorini, care le formează treptat și sprijină debutul pe scenă, punându-le să cânte alături cu dansa în duete și quartete.

Domnișoara Niculescu a cântat împreună cu maestra duetul din »Stabat mater« de Rossini, și cu domnia Ștefănescu Spira, Gr. Alexiu și domnișoara Elena Bonciu, celebrul quartet din »Rigoletto«.

Despre doamna A. Buholtzer pot spune că va ajunge cu timpul o admirabilă cântăreață de operă; dispune de un organ vocal flexibil și din care se poate face ceva cu tendințe spre o voce de soprană legeră. Mi s'a părut prea încărcată partea dânssei în program: două duete (»Gioconda« și »Hirondelles« de Mendelssohn) și două arii (»Ave Maria« de Luzzi și arie din »Cid« de Massenet) sunt prea mult pentru o debutantă. Nu va fi însă mai departe timpul acela când doamna Am. Buholtzer va străluci în toată splendoarea ei, pe vre-una din scenele lirice ale Italiei sau să sperăm că va străluci pe cea a viitoarei opere române. Acelaș lucru pot spune și de domnișoara Elena Bonciu a cărei voce de alt e în deajuns de cunoscută dela concertele soc. »Carmen« și care își mai primește ultima șlefuire dela maestra cântului. În afară de quartet a mai cântat și-o îngrată arie din »Samson și Dalila« de Saint Saëus.

Câteva cuvinte de incurajare și tenorului Ștefănescu-Spira, care va deveni cu timpul un element trebuincios pentru operă; să se țină mai mult de genul liric ușor, care nu-i va altera vocea și-i va da posibilitatea să o păstreze în splendoare și la o vârstă mai înaintată.

Ar fi interesant dacă elevii și elevele divei Theodorini s'ar prezenta într-o seară singuri, cu fragmente și scene întregi din diverse opere, ca să putem aprecia mai de aproape influența și foloasele metodei de cânt ale profesoarei.

Din pepiniera aceasta vor răsări și se vor desvolta viitoarele elemente pentru opera română, care de sigur va fi clădită pe baze solide și rodnice. Acompaniamentul l-a ținut cu fi-nețe și pricepere maestrul Th. Fuchs.

Ce ți-e și cu căsnicia asta, cu sburdălnicia și frumusețea ei! Și făceam comparație cu burlăcia mea, cum sunt silit să cer vecinic ajutor străin și să plătesc cu bani grei ori și ce servicii.

Tovarășul meu medită și el. Cine știe pe unde-i zburau și lui gândurile.

Se întunecase de-abinele. O noapte fără de stele. Cerul era înourat, fără pic de veselie. Felinarele dela trăsura aruncau lumina gălbie, posomorită, la distanță de zece pași, arătând drumul strâmt și plin de bolovani.

Deodată tresărim amândoi. Birjarul oprise trăsura și căută prin întuneric fără de țință.

— »Ce-i George?«

— »Rău, d-le Vasile. Par'că, par'că ne-am ră-tăcit.«

Asta ne-a mai lipsit!

Ne-am ridicat și noi în picioare. Căutam să stră-batem întunerecul. Întunec besnă, afară de cer-cul luminat slab de felinarele dela trăsura. Ve-deam numai spatele cailor, coama lor și urechile, cari li-se mișcau ca doi fluturi negrii, jigantici?«

— »Ce-i de făcut?«

— »Mână înainte, doară vom da de ceva.«

Caii au pornit în pas domol. Prin întunerecul ca păcura ne ieșiau din când în când ramuri groase de pom, ca să dispară ca fermecate. Gân-durile de botez ne trecură ca prin minune.

Nu mi-a fost nici când, frică, dar atunci am simțit firul acesta.

Liniștea, care domnea, întreruptă numai de larma copitelor cailor — o larmă monotonă, si-nistră — întunerecul, care ne privia cu un ochi

groaznic de ciclop și stetea să ne înghită, Vasile — om fricos dela fire — cu trupul sloi de gheață lângă mine, și pe lângă astea toate, injurăturile mănoase scrișnite de George de pe capră, cari voiau să zică: Nu mă cunosc de loc! Nu știu unde mama dracului ne ducem! — Toate astea aveau o influință miraculoasă asupra mea.

Toate ar fi fost floare la ureche dacă n'ar fi fost întâmplarea cu urmărirea hoților.

Încătrău o apucam? Unde aveam să ajungem peste cinci minute? Ce povestește întunerecul ăsta — bine sau rău? O să ajungem pe mâinile tartorilor ăloră? — Și-mi venea înainte fața Ungurului, sgăriată și moalele capului cu rana plină de sânge murdar, negru, închiegat, cu cămașa desfăcută la piept, cu hainele sfârticate. Și ochii lui mi-se părea că prind viață și 'mi rād batjocoritor și că gura lui se mișcă și-mi urlă la ureche: »ai uitat de mine! Acum îți vine și ție rândul!« Și cuvintele astea mă săgetau în inimă ca vâr-furi ascuțite de pumnal.

— Și de-odată aud, că prinde să freamăte în-treagă pădurea. Aud și glasuri de om — sălba-tice, clocotitoare, cari hohotesc prelung — și din întunerecul ăsta mi-se pare, că se desprind su-vițele negre ale capetelor țiganilor spătoși și în-nalți cât munții.

Imi înghețase sângele în vine.

Priveam ca năuc în dreapta, în stânga, spre cerul posomorât, dar nu prindeam de nicăiri un semn de scăpare.

Pentru o clipită mi-a licărit ideea: Tovarășii tăi sunt deja acasă, la adăpost, la căldură. Dar numai pentru o clipită. Nu era timpul să mă gândesc la alții

Din nou îmi venea Ungurul înaintea ochilor. Acuma râdea cu hohot și-mi arată prin întune-rec: lată-i! lată-i!

Și de-odată simt că se mișcă cine-va cu larmă mare, de urlă pădurea. Era o ființă cu ochii mari, groaznici la privire, cu aripi fără de număr, cu un cioc gigantic deschis să prade.

Și iarăși tăcere și numai pasul cailor, cari po-ticnesc mai în fie-care clipită.

Tovarășul de lângă mine avea aceleași simță-minte. Povestea mea cu jefuirea ungurului l-a bă-gat și pe el în răcori de mai 'nainte și-acum se gândea la aceleași lucruri ca și mine. Odată și-a luat inima 'n dinți și a șuiert lui Gheorghe:

— »Stai Gheorghe, mai vezi odată...«

Prin păcura scârboasă s'a auzit de-odată un »Hooooo!« prelung.

Caii steteau scurmând pământul. Gheorghe s'a dat jos și i-a apucat de hături cu mâinile-i vân-joase.

Hooo! mai răsuna din vale 'n vale.

— »Suntem pe vârful muntelui. Nu mai e că-rare«. Zise Gheorghe înjurând una sdravănă.

Asta mă făcea să 'nghet. Știam, că pe aici tre-buiam să apuce caturarii, puteam să jur că pe aici și-au lăsat urmele călcăielor lor. Nu trebuia decât să-mi aplec ochii și ași fi dat de ele. Și o groază nebună mă făcea să stau drept ca un obelisc.

Gheorghe s'a suit iarăși pe capră. Caii mer-geau sforăind la pas. Un vânt puternic începu să bată în felinare. Unul se stinse ca un suflet de om, care se sbate cu moartea. Așa o fi murit și Ungurul.

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor bănățeni.

— Raport special al «Tribunei». —

Sedința I.

La 9/22 Noembrie a. c. la la 9 a. m. s'a oficiat sf. liturghie și chemarea Duchului sânt prin P. On. domn protopresbiter dr. Traian Putici, în biserica din Fabricul Timișorii.

La 10 ore a. m. s'a deschis adunarea generală prin același Prea On. domn protopop, ca preside al Reuniunii, în sala Berăriei. În cuvântul său de deschidere a accentuat greutatea situației, recunoscând ca *intemeiate plângerile învățătorimei*. »Numai școale bine organizate și învățători bine răsplătiți», vor garanta neamului un viitor mai bun, a zis președintele în cuvântul său. Că mama biserică e îngrijorată, dovadă decisele măritului congres. »Să creștem poporul în direcția religioasă, în aste vremuri, când fapăturile și-au uitat de creatorul lor.« »Să creștem un popor *treaz și viguros*, desbrăcat de toate păcatele».

Cuvântul de deschidere, la propunerea membrului N. Nicorescu, s'a trecut la protocol.

Președintele a salutat apoi pe P. C. Sa părintele archimandrit Augustin Hamsea comisariul Ven. Conzistor, care poate privi cu mângâiere în generația actuală a învățătorimei, pe foștii săi elevi.

Luând P. C. Sa cuvântul, zice într'altel:

»Eu am avut cea mai mare bucurie ci când am fost în școală și între oameni de școală. Am venit cu bucurie în mijlocul D-Voastră, căci vecinică și nedeslegată este legătura între fiu și tată. Să creștem tinerimea în direcție morală religioasă, inspirându-i *curaj și bărbăție* pentru luptele vieții.»

Presidele salută apoi pe reprezentantul Reuniunii caransebeșene, dl Ioan Gruescu, învățător în Ciocova; care luând cuvântul, salută adunarea în cuvinte frățești.

Salută în fine pe preotul Balta din Beregsău, zicând că ar fi dorit să poată saluta mai mulți preoți în o adunare pentru cultura neamului.

În fine salută: »cu deosebită bucurie pe acel bărbat, care a încărunit în merite pentru biserică și neam, pe dl Paul Rotariu».

Adâncă impresiune a făcut asupra membrilor ordinari faptul, că nici unul dintre ceilalți prea on. domni protopresbiteri, *membri ordinari* ai Reuniunii, precum nici alți inteligenți și asesori conzistoriali nu au participat la adunare.

Din partea inspectorului regesc a fost sub-inspectorul A. Molnár.

Urmând constituirea s'au ales: bărbați de încredere V. Bogoi și S. Faur, iar notar D. Roman.

Nu mai era nădejde să ieșim din labirintul ăsta până dimineață.

Tâmpile îmi erau pline de sudori reci. Degetele îmi tremurau, dinții îmi jucau în gură. Nesiguranța mă omora. Ce se va întâmpla? Ne vom întâlni cu ei? Vor fi pe aici?

Unde sunt ascunși? — Voiam să știu adevărul. Mai bine aș fi preferit moartea decât nesiguranța asta torturătoare. Spaima asta, grija că acum, acum suntem opriți în loc, teama asta m'a îmbătrânit cu zece ani.

Și de-odată văd că se oprește trăsura. Un »Hoo!» prelung străbate văzduhul.

Nu strigase vizitiul. El are alt glas. E cineva aici!

Un oblong mare, cenușiu, se arată înaintea cailor. Căii sforăie speriați, dau din cap, dar sunt opriți de un braț, de sigur un braț, care-i ține pe loc. Am încremenit toți trei. Iată-ne sfirșitul. O altă figură se apropie de treapta trăsorii. Are o căciulă în cap și-o bită 'n mână.

Felinarul luminează slab de tot. Se văd numai conturile. De-odată 'mi încord toate puterile, cu ultima sforțare și mă ridic. — Aud cum răsuflă cineva lângă mine. Din apropierea noastră ajung șoptele unui isvor. Imi descleșt gura cu mare greu și ajung să scot două-trei vorbe.

— »Da D-Voastră ce căutați pe aici?«

Omul cu ciomagul mi-se uită drept în față.

— »De unde sunteți?«

Vorba mea îl trezește din ținuta hotărâtă.

— »Ia, de lângă Bistriță, Domnule!«

Imi iau inima 'n dinți și urmez:

— »Și încătrău vă duceți?«

S'a constatat: că din 177 membrii ordinari au fost prezenți 134.

Din raportul comitetul se constată: că acela a ținut 3 ședințe în cari a executat decisele adunării, a desbătut proiectele de regulament intern și al convictului prezentate și elaborate de vice-președintele I. Vuia; a luat dispozițiuni pentru aranjarea excursiunii de studii la Constantinopol, care a ridicat nivelul cultural al membrilor și reputația Reuniunii și la care au participat 158 excursioniști, cari au reprezentat cu mândrie Reuniunea.

Reuniunea are: 177 membrii ordinari, 11 fondatori și 60 ajutători.

Fondul Reuniunii dispune de 1445 cor. și 28 fileri bani gata.

Despărțămintele și-au ținut adunările lor. În cel al Timișorii au fost prezenți 44 membri din 55. A. Nevrincean a ținut prelegere practică, iar T. Telescu a disertat: »Influența educației fizice asupra celei morale și intelectuale».

În adunarea desp. B.-Comloș au fost prezenți 35 din 42 membri. Au ținut prelegeri practice Titus Pap. »Regula de trei», iar P. Craiovan »Sonurile i și o după metoda sunetelor vii». S'au pus temelia fundației pentru întemeierea unui ziar pedagogic prin donațiunile membrilor; D. Bozian, I. Vuia, I. Magdu, A. Lipovan, E. Popoviciu și S. Maior; de-asemena și a fondului pentru convict.

În adunarea desp. Belinț au fost prezenți 32 membri din 40. S'a disertat prin Andreica: »Lupta pentru întâietate».

În adunarea desp. Lipovei au fost prezenți abia 26 membri. Au preles D. Bugariu din limba maghiară, iar I. Barzu din limba română.

Comitetul vine cu mai multe propuneri, cari împreună cu toate actele se releagă comisiunii constatătoare din d-nii: I. Cismaș, P. Muțu, G. Tomi, I. Vuia, P. Baran și S. Faur.

Urmând disertațiunile, s'au citit: »D. Tichindeal» de Ioan Ciurcu, lucrată cu multă cunoștință de cauză; apoi »*Îmbunătățirea stării materiale a învățătorului*» de Fr. Friedrich și »*Regularea salariului învățătoresc*» de I. Popa.

Fiind ora 2 d. m. ședința se ridică și toți membrii să întrunesc la prânzul comun, cu care ocazie Prea On. domn președinte dr. Traian Putici a ridicat paharul în sănătatea Maiestății. Sale, Iuliu Vuia pentru P. S. Sa dl episcop Ioan Pap, I. Muntean pentru Preacuvioșia Sa archimandritul Augustin Hamsea, A. Hamsea pentru pres. dr. T. Putici, V. Leu pentru Iuliu Vuia și în fine A. Hamsea pentru premiul dirigent A. Lipovan.

După amiaz membrii reuniunii au cercetat în corpore și sub conducerea presiului: instalațiunea electrică, fabrica de ghete »Turul» și fa-

— »Trecem dealu.»

— »Da departe-i până 'n sat?«

— »Nu-i departe, Domnule!«

Omul de din'aintea cailor se apropiase și el. Buimăciți de întrebările mele stau locului fără să știe ce să se înceapă.

Lumina felinarului cade pe ei. Sunt doi țărani, cât doi munți, cu sumanele pe ei, cu ciomege ciobănești în mâni. Ochii le cată rușinați în jos.

— »Ne arătați drumul?«

— »Bucuros, Domnule dragă.»

Și am pornit-o așa, încetinel, spre satul lui Viorean, pe care-l aveau mai-mai înaintea nasului.

Țăranilor le-am plătit o litră de rachiu. Erau oameni cinstiți, lipsiți ca vai de ei. Câți nu fac fără-de-legile în mijlocul mizeriei celei mai crude?

Și ajungând la Viorean am șoptit tovarășului de suferințe urcând treptele:

— »Dacă nu eram eu, cu vorbele mele, ne luă naiba pe toți trei»

Dar vorbele ni-le-au luat din gură veselia din casa lui Vioreanu. Ne-au primit cu alai. Nu le-am spus nimic de cele întâmplăte, să nu le stricăm petrecania.

Judecătorul tăcu și mă privea satisfăcut.

— »Dar cu țigani ce s'a mai întâmplat?«

— »I-au prins a doua zi tot prin părțile alea și i-au adus în oraș ferecați de mâni, doi câte doi. Dar — acum — destul, puile, cu poveștile. Uite, țî-se răcește ceaiul.»

Eu nici nu băgasem de seamă că ceașca de ceaiu 'mi stetea în mână.

brica de țesut, unde au văzut lucruri de un deosebit interes.

Sedința a II.

Sa redeschis în 10/23 Noembrie la 9 oare a. m. când s'a dat cetire salutului telegrafic din partea dlui Ioan Marcu, prezidele reuniunii caransebeșene și a dlui I. Moldovan prezidele reuniunii arădane.

A urmat apoi referada comisiunii censurătoare asupra raportului comitetului, care prin raportorul ei, I. Vuia a propus, iar adunarea a decis:

a) În considerarea referințelor schimbate de trai în considerare, că mari interese culturale pretind a pune pe învățător în condițiune de a munci cu succes pentru salutea neamului; în considerare, că e timpul suprem a retribui după cuviință *clasa jertfită a națiunii*; adunarea roagă pe Ven. Conzistor a luă de urgență demersuri ca și învățătorimei confesionale să i-se asigure aceeași dotățiune ca și învățătorimei de stat și întru cât din mijloacele comunelor bisericesti nu s'ar putea să se facă o reprezentațiune către guvern, cerându-i ajutorul, *pe lângă păstrarea intactă a autonomiei bisericesti*.

La propunerea membrului Popa s'a decis: d) naturalele să se prefacă în bani, iar la propunerea lui Ghilăzan: ca și relutul de cartir să se indice în raport cu salariul.

b) Ven. Conzistor să normeze și uniformeze norma stolei cantonale.

c) Anii de serviciu să se reducă la 30.

d) Pentru delăturarea inconvenientului, că mulți preoți nu-și țin de datorință a comunica învățătorimei dispozițiunilor superioare, Ven. Conzistor este rugat: ca circularele cari privesc școala și pe învățător, să se comunice într'un exemplar și cu învățătorii.

e) Considerând, că la 1912 pedagogiul arădaneț va ajunge existență de un secol, reuniunea de crează a-se pune în înțelegere cu surorile reuniunii și cu asociațiunea arădaneț, pentru a-se institui fără amănare un comitet care să iee dispozițiuni meritoriale pentru a se serbă în mod demn existența seculară a acestui focal cultural prin aranjarea unei espozițiuni culturale.

f) În ancheta învățătorilor convocând la Sibiu conform decisului măritului congres național, adunarea la propunerea *unanimă* a despărțămintelor alege ca delegați și anume: despărțământul B. Comloș pe *Iuliu Vuia*, despărțământul Timișoara pe *Atanasie Baicu*, despărțământul Belinț pe *Simeon Faur* și despărțământul Lipovei pe *Lepa*.

g) Învățătorului S. Alexandru, îi se votează un ajutor de 400 cor.

Momente critice au obvenit în adunarea din incidentul propunerii disertantului I. Popa, de a se esmite o delegațiune a reuniunii la congresul general învățătoresc din Pesta.

Învățătorimea, în fața stării triste materiale în care se află, în vedere, că la repetițele și întemeiatele ei plângeri, *numai cu decisiuni depuse pe răbdătoare hârtie s'a ales*; era, era mai dispus pentru.

Și acest stat amărit și uitat de neam, totuși dat încă odată dovezi de înalt sentiment... și renunțat pentru astădată a-și amelioră soarta, cu o zi mai curând. Onoare acestei mature învățătorimi, onoare și Prea Cuv. Sale părintelui Archimandrit și dlui P. Rotariu, cari și-au pus în cumpănă toată forța oratorică și autoritativă.

Rugarea noastră respectuoasă adresăm Ven. Conzistor și autorităților noastre, să se ridice încă în ora 11 la acel nobil sentiment de datorință, și se facă *totul posibil pentru ameliorarea sortii învățătorimei*; căci dacă aceste stări de lucruri vor dăinui și până la alta adunare, în delungă răbdare a învățătorimei, va avea sfârșit.

Durerea și amarul învățătorimei s'a potențat prin referințele de trai, devenite insuportabile în timpul din urmă.

Cei chemați să nu uite, că toate în această lume trebuie să-și aibă sfârșitul.

Urmând la ordine alegerea cassarului, s'a ales de atare Avram Blaj.

Fiind timpul năinat, *regulamentul afacerilor interne și a convictului*, s'au votat în mod pozitiv.

Președintele prin cuvinte mișcate încheie adunarea, punând la inimă învățătorimei să păstreze curătenia caracterului școalelor noastre și rugându-i cu înzistență pe Prea Cuvioșia Sa, comisariul Ven. Conzistor, A. Hamsea, ca în urmarea celor espe-

riate direct în aceasta adunare, să deie expresiune durerilor învățătorimei către forurile competente și să solicite, ca același încă în supremul moment să vindece ranele, să liniștească durerile, prin ameliorarea sorții învățătorimei noastre.

Prea Cuv. Sa luând cuvântul, promite că va fi sincer interpret al durerilor învățătorimei, care de 2 zile a fost obiectul celor mai agitate discuțiuni a on. adunării.

Membrul G. Tomi exprimă în numele reuniunii mulțumiri președintelui, pentru matura conducere a adunării. *Iuliu Vuia.*

Vorbirea lui dr. Alex. Vaida,

rostită în ședința dela 26 Nov. a Dietei.

Onorată cameră! Intenționasem ca întocmai ca rândul trecut, așa și acum, la dezbateră asupra bugetului ministerului de interne, să nu vorbesc decât din punct de vedere a sănătății publice. Discuția ce s'a ivit însă, la sfârșitul săptămânei trecute, asupra chestiei de naționalități, mă silește să mă ocup de acest portofoliu și din punct de vedere intern, politic. Este îndeobște cunoscut, că noi, naționalitățile, am fost decenii de-arândul silite și condamnate, să facem politică pasivistă. Am făcut asta chiar împotriva priceperii și convingerii noastre mai bune, din cauză de *vis major*, pentru că în fața silniciilor, cari se manifestau îndeosebi la alegeri, eram neputincioși. Și ce am observat? Că pe bărbații nostri i-ați numit panslavi, daco-români, iredențiști și colectiv trădători de patrie, motivând asta așa, că ei numai de aceea fac politică pasivistă, să nu recunoască constituționalismul ungar.

Reprezentanți distinși ai tinerei noastre generațiuni susțineau însă părerea, că ar fi bine să abandonăm politica asta și să pășim pe terenul valorării active. Asta cu atât mai ales, ca să luăm astfel cetățenilor șovinisti și politicianilor argumentul că n'am vrea să recunoaștem constituționalismul patriei noastre. Prin marea noastră acțiune activistă am reușit să ducem asta la îndeplinire și poporul întreg cu însuflețire a luat parte la alegere, trimițându-ne aici pe câțiva, cu toate silniciile electorale.

Și ce vedem și experiem aici? Iată ce: în ediție nouă se repetă vechiul sistem, căci întocmai ca pe vremea pasivității, așa și acum, suntem numiți trădători de patrie, și onorații nostri colegi, opinia publică și șovinistii ne-au primit dând cuvântul de ordine, că suntem trădători de patrie, că gravităm înafară, că suntem panslavi, daco-români și mai știe Dumnezeu ce (Somogyi Aladár întrerupe) și tocmai onor. coleg Somogyi Aladár a fost cel care ne-a distins provocându-ne, de câte-ori numai am arătat aici suferințele poporului nostru, să ne ducem în România.

Așa se vede deci că și în era nouă se urmează vechiul sistem.

Să examinăm însă, on. Cameră, — și asta să o cumpăniți bine — cu ce s'a ales politica șovinistă creând martiri? (protestări în stânga). Pentru că da, d-voastră ați făcut adevărați martiri din agitatorii naționali.

O voce: Aiudul noi l-am aprins?

Somogyi Aladár: A fi agitator e lucru ren-labil.

Vaida: Ascultați numai cum se crează martirii. Unde-va, într'un orașel depărtat printre naționalități, este un acuzator public, pe care nu-l cunoaște nimeni, nu se știe de existența lui, și nu era speranță, pentru că nici nu poate s'o aibă în urma lipsei de calificare și calitate, s'ajungă vre-odată la nume și carieră. Se gândește însă una îndrăzneată și mare, se inspiră din celelalte pilde celebre, din pilda lui Jeszenszky ajuns procuror vestit, cântărește cum ar putea ajunge renumit — și pornește proces național.

Pentru ce? Pentru un articol de ziar, pentru o vorbire de care D-voastră scrieți și roștiți cu miile, cum rostește și scrie ori ce politician. Și micul procuror descopere pe agitatorul panslav ori daco-român. Foarte natural apoi, că având a face cu jurații, acel jurat, acel suflet maghiar naiv din provincie ascultă de cuvântul acuzatorului public, de dicțiunea lui patriotică și condamnă pe agitatorul naționalist în credință că a câștigat merit național și a ajutat și el la mântuirea patriei maghiare.

Fenyvesi Soma: A ajutat să se facă dreptate.

(S'auzim, s'auzim!)

Vaida: Noi niciodată nu le-am luat juraților în nume de rău verdictele, nici chiar când acestea erau afirmative, pentru că știam bine și știm, că în naivitatea lor ei de fapt sunt convinși că mântue patria (mișcare). Dar am luat și luăm în nume de rău asta dela aceia, cari susțin și sprijinesc astfel de politică (mișcare).

Și oare ce puteți ajunge cu asta, onorați domni? Iată ce. La noi, naționalitățile, ș'nume la Slovaci Svetozar Hurban, Mudrony ori Iuriga, la Sârbi Miletici, la noi Români dr. Rațiu, Lucaciu, Pop de Basești și ceilalți memorandiști — cari și înainte au fost fruntașii nostri și pe cari i-am stimat, dar în cari nu văzusem încă intrupată ideea martiriului — procurorul îndată i-a consacrat martiri, a pus pe fruntea lor cununa martiriului, așa că, s'au dus pe banca acuzaților încunjurați de gloria martiriului. (Sgomot.) Ați ajuns cu politica asta, că Aurel Popovici, pe care l'au osândit la patru ani temniță, s'a dus în România și așa cred: nu trebuie să dovedesc că acolo nu s'a ocupat cu politică națională maghiară. E îndeobște cunoscută celebra sa carte din urmă: »Die Vereinigten Staaten von Gross-Oesterreich«.

Părerile pot fi deosebite, este însă neîndoios și îndeobște cunoscut, că politica asta nu duce la întărirea și consolidarea statului național maghiar.

Onor. Cameră! Dacă a-ți fi dus la îndeplinire și ați fi executat legea de naționalități numai de cât, la început, oare ce relațiuni ar fi acum în patria noastră?

În ce privește naționalitățile, așa cred, noi n'am sta nici mult mai rău, nici mult mai bine ca azi. Pentru că sunt multe motive pro, dar multe și contra, dacă judecăm lucrurile din punct de vedere al agitațiunii naționale.

De pildă în privința limbei și culturii am fi tot acolo unde suntem azi. Pentru că prin faptul că suntem prizoniți în școli, prin faptul că am fost scoși din viața politică, că am fost avizați la viața familiară am dezvoltat și cultivat limba într'un cerc unde nu putea să ne împedecă nici o dispoziție polițienească ori ordonanță a ministrului de interne, tocmai după-cum tot așa de puțin ne poate împedecă să primim cultura din România și în privința culturală să progresăm și noi paralel cu România. Scurt: prin faptul că am fost prizoniți, am ajuns izolați și astfel s'a dezvoltat societatea noastră specifică.

Pofțiți și vă dați seama: cum s'ar fi dezvoltat relațiunile, dacă legea de naționalități s'ar fi executat. Am vedea atunci mai presus de toate că între funcționari ar fi și fii de-ai naționalităților, în număr însemnat, ar fi îndeosebi mulți români. Nu așa cum sunt însă azi, rămânând de semănță abia câți-va juzi la Curie, și la forurile mai inferioare de asemeni li-s'a pierdut sămânța juzilor fii ai naționalităților, și în toată țara nu se poate afla un singur fișpan ori vicșpan român, fibirău ori solgăbirău abea ici colo câte unul, ba până și din notariate am fost excluși, deși acesta-i un gravanem comun, deoare-ce știu că și la Unguri e așa: fibirăul candidează pe cel ce a depus mia, altfel nu (mișcare).

Návay Lajos. Nu-i așa.

Președintele îndrumă la ordine pe orator pentru bănuiala ce aruncă asupra funcționarilor.

Vajda. On. Cameră! Se poate că în era nouă nu s-o fi întâmplând așa, eu vorbesc de cele pe-trecute în era veche.

Președintele. Nu permit în nici o împrejurare polemizare cu președintele. Dacă ai dovezi, pof-tește și le arată, spune persoane. Nu las să fie calomniati funcționarii țării.

Vajda. Vreau numai să constat că noi naționalitățile abea mai avem azi oameni în administrație și justiție. Dacă am avea, cum am sta? Ar fi natural, că slujbașul acela pendent să nu facă politică națională radicală, ci din contră, la ori-ce prilej ar ține să dovedească patriotismul seu și în ori ce acțiune națională, ar fi totdeauna la dispoziția mai marilor lui.

Am observat asta și la alegeri. *Pretutindeni notarii fii ai naționalităților au luptat mai îndârjit împotriva candidaților naționaliști.* Sau dus pela alegători și s'au milogit să meargă cu ei, căci și ei sunt ai nației. Alegătorii, se înțelege, i-au ascultat, s'au dus cu ei, cu atât mai ales, cu cât ziceau că dacă nu-i ascultă, își perd pânea și sunt oameni cu familie.

Din asta onorata Cameră poate vedea că așa zisele elemente puțin vrednice de încredere sunt tocmai acele, cari se dovedesc mai de încredere.

Nu poate nega nici un membru al Camerii, că dacă legea naționalităților s'ar fi executat dela început pe toată linia în mod cinstit și după intențiunea ei, atunci în patria noastră n'ar exista chestia acută a naționalităților. Ar domni în această țeară buna înțelegere, fără deosebire de naționalitate. Precum în trecut, pe vremea luptelor religioase, prin faptul că se certau confesiunile între sine, s'a creat solidaritatea confesională în viața internă a confesiunilor, tocmai așa s'a creat prin șovinism nu numai chestia naționalităților, ci și solidaritatea naționalităților diferite pe toată linia.

Întocmai cum s'a dezvoltat prin proletariatul popoarelor, în celelalte țeri și în țara noastră, democrația socială, tot așa se poate atribui aceleiaș împrejurări, că și poporul nostru a fost proletarizat, deoarece clasele privilegiate și în regiunile noastre au mari privilegii pe terenul economic.

Acesta e motivul, că programele noastre politice sunt așa apropiate de programele partidului social-democrat și că opinia noastră publică urmărește cu atâta simpatie lupta social-democra-ților.

În zilele trecute s'a vorbit aici despre social-democrație. Cum stă chestia? Social-democrația în toate țările e antinațională. E antinațională și la noi, și de ce? De aceea, fiindcă social-democrația a recunoscut dela început, că în toate țările elementele așa numite naționale sub lozincă naționalism ascund interesele lor speciale de partid și de clasă. Socialismul în Austria s'a dezvoltat așa, încât deși și acolo e negațiunea naționalismului, recunoaște totuși dreptul de ecistență al naționalităților, ba merge până acolo, încât face concesii de drept public, căci le-recunoaște îndreptățirea să se organizeze pe baze federative. E posibil să apară ca paradoxă, că eu făcând parte din partidul național zic: noi împărțăm aceste vederi. Și noi suntem antinaționaliști, deoarece poporul nostru din punctul de vedere economic e proletarizat și părerile poporului nostru, ale poporului nostru național, sunt părerii proletare din punct de vedere politic.

Și care e deosebirea între poporul nostru și între noi conducătorii, sau cum ne numiți, între agitatori?

Fenyvesi Soma: Poporul e sărac, iar agitatorii sunt bogăți!

Alexandru Vaida: Aceea, că noi purtăm haină neagră și posibil, suntem mai culți, dar din punct de vedere al părerilor politice stăm pe acelaș punct și suntem conduși de aceleași idei, ca poporul nostru, fiindcă cu mândrie numim acest popor frații noștri; îi recunoaștem de frați atât din dragoste cât și fiindcă suntem de aceeași origine, din opinică.

Înainte de dejun,
dacă beal un ju-
mătate de pocal
de apă amară

Igmándi

al lui **Schmidthauer**, stomacul nere-
gulat îl aduce
în ordine în de-
curs de 2—3 ore.

Medicament foarte bun pentru împiedecarea boalelor interne, tot așa are efect admirabil la boale de stomac intestine, și de sânge tot așa contra îngrășării contra naturii respirării grele, galbenare, umflarea ficatului și fierii, diabetă, vină de aur, podagră, reumă și multe boale interne. Comande se pot face la Schmidthauer Lajos, farmacist în Komárom. Se capătă în fie-care farmacie mai bună și prăvălie de coloniale. Prețul unei sticle mici 30 fil., mari 50; să nu se confundă cu alta apă amară.

Dacă lucrul stă așa on. Cameră, atunci pun întrebarea: e oare un ce surprinzător, că noi, deputații naționaliști, avem simpatie pentru acel partid popular maghiar, care crede a descoperi și a realiza fericirea viitoare a țării prin introducerea parcelării pământului pe toată linia, și cu acei magnați, căci sunt și între magnați de aceea, cari vor să ducă la îndeplinire ideea asta. E oare surprinzător? Nu e natural, că trebuie să avem simpatie pentru partidul internațional social democrat, care și-a scris pe steag *sufragiul universal, libertatea întrunirilor și libertatea presei?* (Sgomot). Cred că acest fapt nu poate surprinde pe nimeni.

Dar în zilele acestea din partea democraților, s'a excepționat și nu s'a dat încredere sentimentului nostru adevărat democratic.

Noi ne-am dat seamă cum se va transforma partidul naționalităților după ce se va introduce sufragiul universal.

Să presupunem că vor fi în parlament 100—200 deputați naționali (mișcare și ilaritate). Întreb: oare am câștigă așa de mult prin asta?

Nagy György: Dacă vor veni de felul D-Tale, nu!

Vaida: Prin D-Ta, d-le coleg, parlamentul a câștigat mult!

Președintele admoniază pe întrerupător.

Vajda: Din punctul nostru de vedere asta n'ar fi ceva câștig mare. E o naivitate adevărată a crede, că 100 ori 200 oameni o să rămână solidari asupra unui program. Indată s'ar deschide porțile largi politice *divide et impera*, îndată ne-am desmembra în partide și prin asta am fi mai slabi ca azi. Certurile, cari s'ar naște aici, s'ar întinde și asupra masei d'afară. Afară de asta e sigur apoi, că dacă s'ar realiza sufragiul universal, ori câți am fi aici, abstracție făcând de număr, dar tăișul chestiei naționale s'ar tâmpi, chestia națională ar perde din interes și s'ar pretera în urma impunerii la ordinea zilei a celorlalte chestii sociale, economice și, se poate, de drept public. Noi vedem asta. Sufragiul universal va slăbi temelii naționale și dacă n'am fi din deplină convingere și din toată inima democrați, de sigur că n'am forța într'atâta, ci da, am forța lucrurile în direcția care reprezintă interesele noastre, adevărat în direcția ca de pildă Românimea să câștige teren în Ardeal. (Sgomot.)

Deși unii dintre DVoastră fac semne negative, cred, că alții dintre DVoastră recunosc că așa stau lucrurile, că de fapt suntem democrați adevărați și sinceri, din convingere și că în privința asta nu facem chestie națională, ci tocmai așa-i dorim fericire poporului maghiar după cum o dorim popoarelor oprimate, după cum i-o dorim poporului nostru.

Dorim ca în țara asta, fără deosebire de naționalitate, însă nu se poate zice despre nici un cetățean că e »vagabund fără patrie« numai pentru-că în privința socială nu s'a născut din același strat superior și pentru că în privința economică e mai sărac iar în privința politică în tot cazul este despoiat de drepturi.

Vroim ca parlamentul să fie expresiunea voinții și reprezentanții poporului, iar nu parodia voinții și reprezentanței poporului, după cum au dovedit-o asta, la timpul său, ministrii de azi Kossuth, Apponyi și Polónyi, precum și toți corifeii partidelor aliate de azi.

Dacă însă și în viitor se va menține sistemul vechiu, pe baza principiilor vechi, și veți împedca cu puterea pe alegătorii noștri a trimite în Cameră pe cine ei vor, nu va isvori cine știe ce rău mare dacă vom deveni iarăși pasiviști, pentru-că fost-am noi pasiviști, dar oare, Dumnezeu, am pierdut prin asta așa de mult? Adevărat, economicește am progresat încet, dar slăbuț au progresat și celelalte nații din țară. În privința culturii am înaintat și noi nișel, cu celelalte popoare. În privința politică se poate că am pierdut, dar la nici un caz nu atâta cât Ungurimea.

Se poate, că în fața unui *vis major* iarăși ne vom pune pe punctul de vedere al pasivității. Ce se va întâmpla? Deputatul naționalist nu va mai fi expus, ca încontinuu să fie conturbat cu întreruperi malițioase, ci își va desfășura voința politică acasă în cercul său de activitate. Pentru-că pasivitatea nu însemnează încă lenevie; și în pasivitate se poate lucra foarte mult, ba de multe ori cu mai mult și mai bun folos, decât într'o uță parlamentară fără rezultat, după cum de

pildă vedem că acești din urmă 3—4 ani de luptă parlamentară au rămas nerodnici și din punctul de vedere al Ungurimei.

Când privim și vedem dar tocmai aceste exemple, unde au ajuns adică Ungurii cu luptele lor, nu suntem tocmai îngrijorați gândindu-ne să intrăm iară în pasivitate.

Dar onor. Cameră, până să vină vremea, va curge multă apă pe Dunăre și noi sperăm că este ceva mai tare de cât voința unora ori a partidelor. Radicalismul democrat, spiritul veacului a creat situația de azi și tot acesta a fost puterea, care pe partidele aliate le-a silit să mărturisească și să vestească sufragiul universal. Au recunoscut toate, până și partidul kossuthist și frunțașii acestuia, că deviza 48-ista, ori cât ar fi de populară, singură nu satisface complet dorința politică a poporului maghiar. Tocmai de aceea au proclamat, paralel cu lozincă 48-istă și principiul liberalizmului democratic. Celelalte partide: constituțional și popular, la alegerile generale, silit tocmai de spiritul timpului, de *vis major*, d'asemenea au primit principiile acestea și reprezentanții lor au fost aleși sub aripile kossuthiste. Eu, cel puțin, mă îndoesec tare că ar fi putut să între măcar 1—2, ca de sămânță, dacă nu ar fi fost în coaliție și dacă singur partidul kossuthist ar fi condus alegerile.

Dar, onor. Cameră, dacă asemenea partide mari, astfel de factori, bărbați ca șefii coaliției au trebuit să-și dea seamă și să țină pas cu spiritul timpului, întreb: oare este cu putință să nu tragem consecuența acestor lucruri?

Să esaminăm anume, care este situația guvernului și să ne dăm seamă de situația asta.

Onoratul guvern, din cauza pactului, ca să mă folosesc de cuvintele colegului conte Battyányi Tivadar, ori din cauza unor anume stabiliri, cum s'a exprimat Kossuth Ferencz, prea onoratul ministru de comerț, în sus e silit să facă tot felul de concesiuni cari sunt în contradicție cu liberalizmul democrat, ba și cu voința obștească maghiară și a naționalităților. Pentru-că da, sunt multe puncte unde cel mai radical kossuthist se întâlnește cu cel mai radical naționalist și socialist. Astfel dar, totuși, va rămâne iluziune, că guvernul acesta va putea să dea și să facă atâtea în sus, în cât să nu i-se ceară mai mult și tot mai mult. Prin urmare, își va pierde creditul politic. Experiențele întreg trecutului și prezentului ne-o spune asta.

Iar dacă luăm în conziderare situația guvernului în jos, în ce culori ni-se prezintă? În jos opinia publică s'a și pornit deja și tot mai tare va pretinde, ca acele principii radicale, pe cari le-a mărturisit în trecut și înainte de alegeri, guvernul să le și ducă la îndeplinire. Dupăcum ne spune istoria, la toate popoarele și în toate epocile, partidele radicale cari s'au ales accentuând și profesând principii radicale, nu și-au putut menține nici odată situația dacă nu au îndeplinit cele făgăduite. Întâia oară nu se va întâmpla deci nici la noi imposibilitatea istorică, cu actualul guvern, ca și dacă nu se va ține de făgăduințele anterioare radicale, să rămână totuși în posesiunea puterii și a încrederii obștești. Ci încet, dar sigur, își pierde creditul politic, perde terenul.

Dacă privim situația direct, din punctul de vedere al straturilor sociale din sinul cărora a ieșit actualul guvern, și atunci poate fi siguri că guvernul nu va putea satisface aceste straturi. Pentru-că ele sunt cele mai radicale pături populare maghiare și nu se vor învoi nici odată ca actualul guvern, care a luat frânele puterii sub culoritul 48-ist, să se apropie tot mai tare de baza 67-istă, pânăce nu va îmbrățișa complet principiile acesteia.

Dupăce arată evoluția ideilor democratice, care trebuie să învingă și aruncă o privire și asupra împărățiilor ce ne înconjur, citește:

»Proiect de rezoluție. Să decidă Camera: ministrul de interne să execute și să facă a se execută fără amânare toate acele dispozițiuni ale art. XLIV din 1868, cari aparțin cercului seu de competență, deoarece neexecutarea acestei legi nici până acum, ci din contră: eludarea și călcarea ei, face iluzoriu numele de stat constituțional și de drept al patriei noastre, vatămă memoria alcătuitorilor acestei legi și nu se poate potrivi nici cu cea mai înaltă intenție a Maj. Sale, deoarece, după părerea tuturor cetățe-

nitor fii ai naționalităților, jurământul M. Sale, că va păzi legile și va face să fie păzite se referă și la această lege«. (Aprobări între naționalități).

NOUTĂȚI.

A R A D, 28 Noembrie 1906.

— **Medaliat.** Zilele acestea dl dr. Ciordaș, ca președinte al reu, de cântări din Beiuș, a primit următoarea adresă: »Domnule Președinte. În urma frumoaselor serbări corale, ce s'au dat în Expozițiunea Generală Română din București la 26—30 August a. c., și la al căror succes a contribuit mult distinsa dvoastră societate împreună cu harnicul ei diriginte, Comisariatul general își face o deosebită plăcere comunicându-vă, că juriul special a acordat societății din Beiuș *diploma de onoare cu medalia de aur*, iar dlui Ioan Bușifa, dirigintele corului, i-s'a acordat *medalia de aur*.

»Odată cu aceasta vă rugăm să ne comunicați de urgență numele persoanelor din Comitetul (biuroul societății) dintre cei cari au luat parte la festivalul coral, precum și ocupațiunea lor pentru a li-se acorda medalia jubiliară.

»Primiți, Vă rog, Domnule președinte, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Comisar general, D. C. I. Istrati.

— **Alegere de membru în congregație.** Ni se scrie: În urma răposării fostului membru al congregației Dr. Brűch Gyula; în 20/XI s'a ținut alegerea supletoare în comuna Drauș (satele Duud și Araneag).

Alegătorii și acum tot așa de brav s'au purtat ca și la alegerea de deputat. În conștelegere de partea Românilor a fost candidat Gerasim Moșțăran din Duud iar din partea ungarilor a fost Zvonar Gyula, și Vikol Gergely din Drauș.

Rezultatul alegerii a fost cu toate sfârșirile ungarilor, Zvonar abia a întrunit 11 voturi și Vikol 10 voturi iar candidatul nostru a întrunit 43 voturi fiind ales cu majoritate absolută.

— **Jubileul de 25 ani al socialismului de stat în Germania.** Se fac mari pregătiri în toată Germania pentru serbarea de 25 ani a introducerii socialismului de stat. La 17 Noembrie st. n. 1881 împăratul Wilhelm I. a semnat proiectul lui Bismarck ca să se dea un ajutor de stat muncitorilor nenorociți prin accidente, boale.

D'atunci s'a împărțit peste 4 milioane de marci la 60,000 de lucrători.

La 18 Decembrie vor începe serbările jubiliare în toate orașele principale.

— **Hymen.** Valeria Poppu și Victor Mandea fidanțați. Felicitări!

— **Ultime cuvinte.** Filosoful Gossendi aflându-se în ciasul morții i spuse preotului care venise să-l împărtășească în extremis: »Lasă-mă în pace. M'am născut, și nu știu pentru ce; am trăit și nu știu cum, și acum mă duc și nu știu nici cum nici pentru ce?»

Regele Suediei Gustav III. asasinat la un bășmăscat murind zise: »Ași dori ca omoritorul meu să nu fie descoperit. Destul să fie sângele meu.

— **Scandalul dela Dobrișin.** Luni tabla de gurească din Dobrișin s'a ocupat cu apelata László József, care cerea, să fie lăsat pe picior liber. Tabla a respins apelata, astfel László rămâne pe mai departe deținut.

În Dobrișin sunt puse în circulație fotografii pornografice. Ele sunt făcute de László și Szakadi, cari s'au eternizat în forma cea mai scandaluoasă.

— **Contra executorului.** Cetim în »Előre« Sâmbătă după prânz s'a prezentat în comuna Șipet, executorul de dare, ca să încaseze restanțele. În comună poporul s'a revoltat: întreg satul s'a adunat la casa comunală, au asediat iar pe executor l-au amenințat că-l vor omori. Atunci a sosit întru ajutor jandarmii din Jebel cari au împușcat, dar nu s'a întâmplat nici o nenorocire.

— **Moartea metropolitului din Posen.** Metropolitul Stablevszki din Posen a murit. În cercurile polone se vorbește, că el a murit

sdruncinat goana pornită contra elevilor poloni de către guvernul german. Moartea lui va îndârji tot mai tare pe poloni în lupta lor națională, căci e de prevăzut, că urmașii va fi un bărbat dușman intereselor polone.

— **Deputat american ucigaș.** Din »N.-Y.« se telegrafează: Deputatul Favrot care a fost ales cu program democrat în colegiul B. Rouge a omorât pe vechiul său prieten, dr. Alarich Enrih. Intrebat fiind de ce l-a omorât, a răspuns atât:

— Am avut destule motive, s'o fac aceasta.

— **Decadența moralității publice în Viena.** S'a pertractat zilele aceste înaintea tribunalului corecțional din Viena un monstruos proces de corupțiune de fete mai mici și mai mari de 13 ani. Faptul, ce umple de mâhnire presa vieneză, este apatia de sclave cu care fetele au tolerat pângărirea corpului lor, precum și indolența mameilor lor, care singure și-au dus fetele lor pe calea perzării.

Și ni-se vorbește încă de «virtutea germanică» (!) când la Berlin se află până și case de prostituți!

— **Un judecător arestat ca spărgător.** Din New-York ne vine vestea că judecătorul Rychemond Buenavista a fost arestat pentru diverse spargerii pe cari le-ar fi făptuit.

Descoperirea aceasta a avut loc grație unui pescar în contra căruia Rychemond pronunțase o sentință nedreaptă și care de atunci îl supraveghea mereu.

— **Romanul unui prinț.** Din Petersburg se vestește, că țarul și-a dat învoirea la divorțul prințului Romanovschi Georgi Maximilianovici contra soției sale, princessa Anastasia Nicolaievna. Aceasta se va mărita apoi după archiducele Nicolae Nicolaevici, comandantul major al trupelor militare din Petersburg. Căsătoria se va întâmpla în săptămâna, ce vine. Căsătoria aceasta e rezultatul relațiilor de dragoste dintre ei.

— **Atentat.** Din Paris se vestește, că o damă a împușcat de patru ori ziua la amiază asupra fostului ministru de finanțe, Merlou, care a fost rănit ușor.

— **Furt de jumătate de milion.** Poliția din Zürich la recercarea poliției italiene a deținut pe comerciantul italian, ce se numea Staebler. El spuse, că vine din Elsas. Deținutul este un păcătos ordinar care a defraudat jumătate de milion de lire.

— **Fuga unui escadron rus în România.** Vre-o 160 de soldați din escadronul 11 al reg. de călărași »Alexandru III« din Varșovia, în urma hotărârii luate de ministrul de războiu rus de a fi dus în garnizoană într'un oraș din Extremul Orient, pe urma apucăturilor revoluționare ale întregului regiment, au dezertat, prin Austria, în România.

Ei au plecat pe neașteptate, cu toți ofițerii, cu toată muniția și caii lor. În Austria au vândut munițiile și caii și, după ce au împărțit banii, au fugit în România.

Unul dintre ei, anume Ivan Romanof, prins de gendarmii rurali în apropiere de Iași, a dat toate aceste lămuriri autorităților și de la el s'a aflat că cei trei ofițeri au plecat la America, iar soldații sunt împrăștiați prin țară.

S'au început cercetări.

— **Ou uriaș.** Prof. Reichener din Berlin a aflat în inzulă Madagascar un ou uriaș cu un volum de 6½ litre și cu coaja de 2 mm. groasă. Presupunem că oul acesta e din vremuri foarte vechi dela vre-un soi de struț, care azi nu mai există.

— **Sinucigaș.** Un comerciant din capitală, Schwartz Lipót, s'a spânzurat. Cauza, ce l'a îndemnat la această faptă reiese dintr'o epistolă, adresată poliției. El spune următoarele: Vă rog să trimiteți această epistolă ministrului Francisc Kosuth. Cineva a defraudat dela mine 2000 coroane. Această defraudare m'a adus într'o situație financiară foarte critică, și ca să-mi pot continua meșeria, am fost nevoit să cer un împrumut. Este tici un institut »de binefacere«, de unde am împrumutat de 1200 cor., după care am plătit nu cinci procente camătă, ci 40—45. Mai târziu am avut nevoie încă de 600 cor. Și aceștia am împrumutat tot de acolo cu 35 procente. Dacă se permite un astfel de jaf, atunci și alții vor urma pilda dată de mine, căci în decursul câțiva ani fiecare comerciant ajunge în mizerie.

— **Antidol** este medicamentul cel mai bun contra durerii de cap, migrenă, trocnă. Pentru efectul admirabil a fost premiat la expoziția de igienă din Paris, Londra, Berlin și Bruxelles cu medalia de argint. Medicamentul nu trebuie beut, ci pe palmă pus și sorbit. O sticlă de Antidol costă 1-20 cor. Se capătă în toate farmaciile și în laboratorul chemic a lui Vilmos B. Debreczen.

— **Săpun de vioarea de Parma.** Sub această numire de câți-va ani e în circulație un nou săpun folositor. Cine nu iubește mirosul de vioare? Și dacă știm, că acest săpun plăcut face fața fină, dacă știm, că în astfel de calitate și pe lângă așa preț în străinătate nu putem capătă atare săpun, atunci putem aștepta, ca publicul mare să nu întrebuițeze acest săpun, numai ca să-i tindă mână de ajutor pregătitorului, ci în interesul său propriu. O bucată 80 fil. 3 bucăți 2 cor. 20 fil. Pregătește: Szabó Béla fabricant de săpun de toaletă. Miskolcz. Se poate capătă în Arad în drugheria lui Vojtek și Weisz, Lugos în farmacia lui Fischer János, Timișoara în prăvălia lui Wisemayr Ferencz.

— **Nu-i nimeni bolnav,** dacă întrebuițează *balzumul regesc* renumit al farmacistului Grosz Nagy Ferencz din Debreczen, ce vindecă pe oricine de dureri de cap, podagră, dureri de dinți și de șele.

— **Apa amară „Igmandi“** alui Schmidthauer e foarte bine să se găsească în fie-care casă, ca la caz de nevoie folosind din ea câte jumătate de pocal, delatură definitivă ori-ce boală de stomac și astfel împiedecă răspândirea boalei în organizația corpului. Aceasta apă nu numai te mântue de boală, dar dezvoltă pofta de mâncare.

— **Wolf J.,** pantofar de ghete femeiești și bărbătești Arad, strada Weitzer (palatul minoriților).

— **Nu mor porcii** nici nu se îmbolnăvesc dacă se întrebuițează pravul pregătit de farmacistul Kun István din Hajdu Sorint De aceea se nu pregete nime a cumpără acest prav. Mai pe larg între inserate.

PARTEA LITERARĂ.

Din călătoria mea la București și la Constantinopole.

De Teodor Filipescu.

XVI.

Pentruce nu se fac cărămizi și să construiesc locuințe pentru acești oameni?

Acest aspect ține până la Fetești. Dela Borcea până la Dunăre sunt bălți cu paseri sălbatice, abia malul drept al Dunării la Cernavoda scapă de acele bălți.

Dela Cernavoda începând e un teren muntos, dar fără plantațiune până la Medjidie, colibe slabe sunt locuințele oamenilor.

Dela Medjidie până la Constanța treci ca prin o stepă din Rusia, chiar în satele Medjidie și Murfatlar nu se află plantațiune.

Serviciul silvic, trebuie să pună începutul silviculturii în aceste părți ale României, cari trebuie și etnograficește mai bine cucerite.

Prin pepiniere se poate dedă și această populațiune la cultivarea pomilor, fără care nu poate omul trăi nici progresă.

La Constanța am ajuns la o oră și 45 minute și am constatat imediat, că acele birje frumoase din București sunt un privilegiu al capitalei.

În Constanța se văd și birje, cari fac rușine neamului românesc.

Dacă s'ar controlă din partea prefecturii birjele numai la fiecare trei luni odată, ar fi cu neputință să circuleze astfel de vehicule prin străzile portului mare românesc.

Și curățenia orașului Constanța lasă de dorit, se observă că chiar grădinile cum e aceea de lângă biserica sf. apostoli, de lângă port, e de tot neglijată.

Nu numai grădina, ci și biserica n'are împrejurime, nici ceasornicul la turn nu arată, iar stâlpii scumpi de marmură arată că sunt ciunțiți de mâni sacrilege.

Toate aceste scăderi sunt urmările culturii grecești bizantine.

Ni s'ar putea zice, de unde să luăm bani pentru aceste cheltuieli?

»Din veniturile pentru cult«.

Plătească și Grecii aruncul de cult, cum îl plătim noi Românii de un an încoaci în Bosnia pentru Sârbi.

În Bosnia s'a sancționat statutul bisericesc ortodox, prin care toți ortodocșii cari se află în Bosnia și Herțegovina trebuie să plătească contribuțiunea culturală.

În senzul acestei legi acolo unde e vorbă de drepturi se vorbește însă numai de legea »sârbească-ortodoxă« și suntem introduși în matriculele bisericești ca »sârbi«.

Iată cum se pricep frații sârbi la ideia lor, pe care au învățat-o bine dela greci.

Numai Românii, se numesc cu mândrie că sunt de legea »greco-orientală« (?!), și sunt atât de marinoși, că iartă pe greci de datoriile lor către biserica și cultul românesc.

În port am văzut pe lângă alte vase românești și vaporul nou român »Impăratul Traian« care e menit pentru linia maritimă Constanța-Alexandria. Acest vapor e cel mai mare și ne bucură mult, că vasele comerciale române s'au înmulțit într'un timp relativ scurt.

Prin liniile maritime române a luat comerțul României un drum prin Constanța, produsele pământului român se duc prin acest port, asigurând României un viitor economic.

Prin linia maritimă Constanța-Alexandria, care s'a inaugurat ieri în 4 Octomvre, se vor exportă în Egipt, cereale, făină, produse animale, petrol, săpun, lemne de construcțiune, etc.

În portul Constanța era și vaporul »Melanie Grödel«, care imbarcă lemne de construcțiune din Ungaria, din care are un mare depozit în port.

Dacă s'ar ridică silvicultura în România, și mai cu seamă în Dobrudja, țara ar dobândi mult în câteva decenii din exportul lemnului în Orient, mai cu seamă pe piețele Egiptului.

Tot așa ar aduce și cultura prunilor un mare venit, dacă s'ar exportă și prunele uscate.

Cu vaporul »România« am luat drumul la Constantinopol în 21 Septembrie.

Descrierea acestei călătorii și călătoria dela Constantinopol peste Sofia, Belgrad la Saraievo urmează în partea a doua.

(Sfârșitul părții prime).

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 27 Noemvrie.

INCHEEREA LA 12 ORE:

Grâu pe Aprilie 1907 (100—clgr.)	7.42 — 7.43
Secară pe 1907.	6.51 — 6.52
Orz pe 1907.	7.32 — 7.33
Cucuruz pe 1907	5.14 — 5.15

INCHEEREA LA 5 ORE:

Grâu pe Aprilie 1907	7.44 — 7.45
Secară pe Aprilie 1907.	6.64 — 6.65
Orz pe 1907	7.39 — 7.40
Cucuruz pe 1907	5.15 — 5.16

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greutate peste 400 kgr. 112—113 fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 kgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 kgr. 119—120 fil.; calitate sârbească: gre-părechea peste 260 kgr. 122—123 fil.; mijlocii părechei, 250—260 kgr. greutate 126—127 fil. Ușori până la 240 kgr. 116—118 fil.

Poșta Administrației.

Ioan Biji. Cojocna. Piesa teatrală »Ură și dragoste« numai în foie s'a publicat, în broșură nu s'a scos, prin urmare nu Vă putem trimite.

Poșta Redacției.

A. Indreica. Seghedin: La scrisorile ce ni-ai trimis vei primi încurând răspuns.

V. N. Cluj. Adresa e: Hajnal-utca 2. III 17. O caldă strângere de mână.

Redactor responsabil: Sever Bocu.

Editor proprietar: George Nichin.

ANUNȚ.

Am lipsă de un candidat de avocat român cu praxă. Dr Ioan Papp avocat Brád-

„Laboratoire Cosmétique Matilde“

Contra catharelor cele mai invecitate a le **ofticeii,** mai folositor e decât ori și ce attele sirupul de brad Castillio. Alină tusa, incetează asudările de peste noapte, patentează apetitul bolnavului, incetează scurparea de sânge. Prețul unei sticle 2 cor. 40 fil. In casuri de tot grave și pilulele „Guajacolin“ o cutie 4 cor.

47 Kgr. cântărea dl Dr. Gera Attila din Voloșzánka, care din tuberculoasă s'a vindecat prin sirupul de brad Castillio și de sirupul Hypophosphát

s'a îngrășat de 120 Kgr.

Pentru anemici, femei în galbănare, pe cari li doare foarte mult mijlocul spatelor, căror le slăbesc puterile la un lucru bagatel, pe cari consecvent li doare capul slabilor, cari doresc că se îngrășe și în t rească, cel mai bun medicament e „SYR HYPOPHOSPH. Co KUN“, recomandat de mai mulți medici. O sticlă 2 cor. 40 fil.

Epistole de recunoștință în schimbul timbrelor de trimetere pot da ori și cui. Iată câteva:

On. Dn Kun István în Hajduszovát. Sirupul de brad Castillio al D-tale a folosit foarte ficei mele bolnavă de consumțiune, rog cu reîntoarcerea poștei încă două sticle. Nandrassy D. Mihály, preot, com. Gömör, Restér, u. p. Ochtina.

On. Die! Lucrurilor publicate în ziar nu le-am dat crezământ până acum, dar de când am comandat dela D-ta sirupul Hypophosphat, recunosc că și în cenusă se găsește mărgăritar. Ori și cui pot recomanda cu conștiința liniștită medicamentele D-voastre. — Dzeu să te trăiască, ca să poți lucra pentru binele omenimei etc. Alexandru Gera, preot gr.-or., conducătorul domeniului episc., Beiuș.

Fără mercuriu și plumb! Nesticăcios!

Doamnelor!

Dacă doriți o față curată, frumoasă și rumenă să-ți delatură pistrui, petele de ficat, so întrebuințezi

CREMA-ALIFIA-**MATILD** 1 coroană.
SAPUNUL **MATILD** 1 cor. 60 f.
PUDRA **MATILD** 80 fileri.
1 coroană.

Dacă nu folosește, prețul se retrimite!

Nu mai mor porcii!

Pravul de porci (scutit prin lege și sprijinit de stat) este o invenție epocală pentru economii. Cine o întrebuințează după îndrumările prescise: porcul scapă și de boala cea mai primejdioasă și că cele scrisă nu formează reclamă, mă îndătoresc se dau prețul pentru fiecare porc mort, dacă întrebuințând acest prav, porcul totuși o murit. — O cutie 2 coroane.

Se capătă la farmacistul **KUN ISTVÁN** laboratoriu de medicamente cosmetice „Laboratoire cosmétique MATILDE“ (intemeiat după modelul celui din Paris la 1895 în Budapesta) **HAJDUSZOVÁT 3a** (lângă Debreczen).

Contra rănilor

ce cu greu se pot cura și ce se repe-tează, contra mâncărimei, unicul sigur medicament este un extract de al meu. Vindecă fără nici o durere, și în urma lui boala nu se repetă. O sticlă, ce ce e îndeajuns și praverile necesare, costă 5 coroane.

Pregătitorul și adresa:

Zenke Zoltán, Szeged.

Cui e frig

se încălzească cu cărbune de cărămidă prusacă

care se capătă numai în ferăria

BERTA TESTVÉREK

ARAD

Plaza Andrassy nr. 3.

— Telefon 386. —

Tot acolo unicul magazin de grav argintin „VENUS“ pentru lustruirea sobelor.

— Mare magazin de patini. —

Vițe nobilitate

Ca în anii trecuți, așa și acuma au fost

Prima pepinerie cu vițe nobilitate de pe Târnava

Proprietar **FR. CASPARI, Mediaș 19** Ardeal

Singură în toată Ungaria, care au liferat musterilor vițe nobilitate sănătoase, diferite sorturi nobilitate. Și în viitor numai exclusiv la această școală de vițicultură se capătă cele mai bune vițe de diferite sorturi nobilitate pentru Vin, Vin-Dessert și Extra sorturi de vin de masă. Proprietarii de vii au avut rezultate minunate cu sădirea de astfel de vițe.

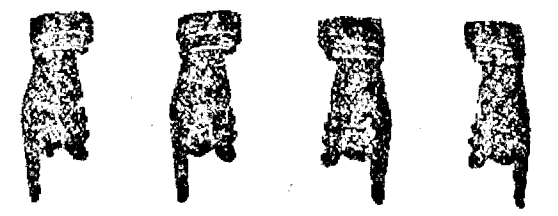
La cerere se trimite catalog ilustrat, franco și gratis, cu multe scrisori de mulțumire și recunoștință.

S lănină, unsoare și tot felul de articole de cârnățarie

pe lângă prețurile cele mai avantajoase, se poate capătă zilnic în băcănia lui **Garay Károly** Arad, piața Boczkó nr. 2.

La administrația „Tribunei“ să află de vânzare următoarele cărți:

„La Roma“ de Russu Ștrianu	Cor. 2.—	plus 10 fil. port.
„Povestiri și schițe“ de S. Secula	1.—	5 ”
„Nuvele“ de Emil Zola	Cor. 0.40	5 ”
„Școlarul declamator“	0.50	5 ”
„Stropi de roaună“	1.—	10 ”
„Aur“ Const. Hodoș	1.50	10 ”
„Telegrama“ farză în 3 acte	0.30	3 ”
„Amleul Poporului“ T. Vuiculescu	1.—	10 ”

GROSZ NAGY FERENCZ

farmacie și laborator de articole cosmetice

DEBRECZEN, colțul străzii Șas

recomandă cele mai renumite medicamente ale sale.

132 de ani cu bun renume!!

Hajdusági Bajuszpedrő.

Pomadă de mustață DE HAJDUSÁG!

Mustața e frumoasă dacă întrebuințezi pomada Hajdusági

cea mai bună pentru creșterea și potrivirea mustetelor, pregătită din materie neunsuroase. Efectul se vede foarte lute și cu siguranță. Scutiți pe lege. Un borcan 50 fil. Prin poșta se trimite numai 3 borcane cu 2.15 Cor. Pe lângă rambursă gratis

Mai mulți de o mie de medici renumiți comandă și comandă pacienților lor

Balzul reșesc contra podagrei și a reumei, recunoscut mai bun medicament de întreaga lume.

O sticlă 2 cor. In provincie 2 cor. 50 fil. 3 sticle 6 cor. 65 fil. și lângă rambursă gratuit. Medicament îngăduit de către ministrul de inter.

CREMA FÁY. O mare bucurie poate fi pentru dame, că au ventat un medicament, unicul, ce nu-i strică pentru pielea feței.

Știind că toate alifiile de până-acum pentru înfrumșetarea feței e stricăcioasă, după multă străduință mi-a succedat, se inventez un medicament nesticăcios. Nu conține mercuriu, prin urmare:

- Crema Fáy e unica nesticăciosă contra pistruiilor, jubților și alte boale de piele.
- Crema Fáy dealătură ori ce beșicătură, peclugini și ce pată.
- Crema Fáy face să dispară sbărciturile, fața pielei o face fină și mai curată.
- Crema Fáy nu conține nici plumb nici mercuriu, și e nu e stricăcioasă.
- Crema Fáy nu conține materii unsuroase, e în formă de spumă cu miros plăcut și nu face să lucească fața.
- Crema Fáy se poate folosi și ziua, deoarece nu conține soare și suplinește bine pudra.

Un borcan de CREMA FÁY 1 cor. Săpunul Crema Fáy, regele punurilor de toaletă: 1 cor.

Pudra Fáy întrebuințată cu crema cu tot redă feței o culoare frumoasă, purpurie. O cutie 1 cor.

Pentru sulemenirea feței corespund trei culori, o schisă nr. 1, o roșie nr. 2 și o roșie închis nr. 3, deci la comanda rog să vă provocați la nume. Acestea alifi sunt atât de naturale, încât ori cine le poate întrebuința să se observa însă. — Un borcan 4 cor.

Apă de pistrui. Cel mai bun medicament pentru delaturarea pistruiilor efect admirabil, căci îndată redă feța culoare curată, și nu-i stricăcios. Prețul unei sticle 1 cor. 20 fil. Să se de fiară pentru aceasta apă 80 fileri.

Medicament pentru vopsirea părului în culoare brunet și negru. Efect la moment. O singură vopsire e îndeajuns, ca să răl sau mustața o lună să aibă culoarea ce-o dorește. Nu înaprește părul. O sticlă cu medicament pentru ori și ce culoare 4 cor., e de ajuns pe un an întreg.

Picturile Senega pentru piept. (Contra tusei și astmei). — Iarna deosebi pe vremea, când e noros mulți sufăr din tusa, respinare neșgulată, astmă, nădușeală etc. Aceste boale li istonesc pe om în grad, că de multeori abea poate să doarmă, asudă, are dureri de cap spate. De toate acestea se poate mântui ușor, dacă întrebuințează Picturile Senega pentru piept. Prețul unei sticle 1 cor. 40 fil.

Blenorrhin este cel mai bun medicament pentru boale venereale atât la bărbați cât și la femei. In o săptămână deplină însănătoșare chiar și la morburile vechi. Mare discreție pe din afară cu inscripție „Coloniale“. Prețul unei sticle cu cele necesare ce ajunge se vindece pe femeie sau bărbat, 3 cor. 50 fil.

Pilule Resanguin, unicul medicament în caz de neregularitate periodică, la dureri ascunse și la răl de acest soi. Inceată durerile, la moment redă sănătatea. — Un borcan 2 coroane.

Picături indiane pentru dinți alui NAGY. Frecând gingivalele cu ele, durerile de dinți provenite din ori ce cauză, încetează la moment. O sticlă 70 de fil.

FARMACIA GROSZ NAGY FERENCZ DEBRECZEN.

La toate comanda liferarea se face cu reîntoarcerea poștei în întreaga țară.

Cea mai nouă iluminare!

Becuri sistem „Auer“ putere raselor de 100 lumini pe oră 3 fileri.

Becuri cu filigean pompos 10 cor.
Becuri cu filigean simplu sau acoperemânt 9 cor.

Adjustări de probă facem cu plăcere!

Unica reprezentatiune pentru Arad! Numai la noi se poate căpăta!

Mare magazin de porțelan, sticle și lămpi.

Specialități de candelabre cu gaz electric și Benoid, fabricamente pentru fier și becuri.

● MARE ASORTIMENT DE RAME. ●

Lămpi cu electricitate cu puterea raselor alor 5, 10, 16 și 32 lumini. Deschise 60 fileri. Inchise 70 fileri.

Telefon pentru oraș și comitat 451.

GEBHART TESTVÉREK, ARAD, Piața Andrásy 4

prăvălie de porțelan, sticlă, oglinzi, rame și candelabre, întreprindere de sticlărie (Hotelul „Pannonia“).

Nu-ți asudă mai mult picioarele

dacă întrebuințezi

„**Sudin**“

cel mai potrivit medicament al timpului modern contra asudării mânilor și a picioarelor. După întrebuințarea unei sticle, deplin succes.

Prețul 1 cor. cu pene cu tot.

Pregătitorul:

Dacă vei întrebuința distrugători de bătători numit

„**Togo**“

fără nici o durere te vei scăpa de bătători.

Prețul unei cutii 1 cor.

Acesta e pregătit — și adus în circulație după metoda profesorului japonez Dr. Takacu — de către

Farmacistul Nagy Kálmán Nyiregyháza

— Expediție promptă prin poștă. —

ZIKMUND & COMP.

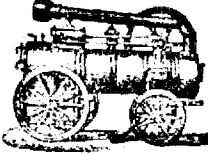
Fabrică de mașini și turnătorie de fier în UJVIDEK.

Recomandă tot felul de mașini de economie, dar mai ales mașinile sale brevetate, premiate la cele mai multe expoziții:

de semănat sistem „COLUMBUS-DRILL“ și motoarele sale cu gaz, petrol și benzin.

Recomandă mașinile sale

de trecut cu benzin și aburi, pluguri și tot felul de mașini agricole mari și mici.

Aranjament de mori după sistemul cel mai nou.

Trimitem preț-curente ilustrate gratis și franco.

Nou! Magazin ieftin de haine! Nou!

Am onoare a aduce la cunoștința onor. public, că pe str. Templom nr. 15

am deschis

prăvălie de obiecte de jucării, împletituri și șezături.

Recomand onor. publicului în binevoitoarea atențiune cercetarea prăvăliei mele.

Cu profunda stimă:

GÁSA SÁNDOR.

Oltoii de vie de vândut.

Am onorul a aduce la cunoștința D-lor proprietari de vie, că până ce mai am deposit din oltoii de vie din acest an, voi vinde oltoii frumoși cu rădăcină bogată de vie de vin și struguri confect.

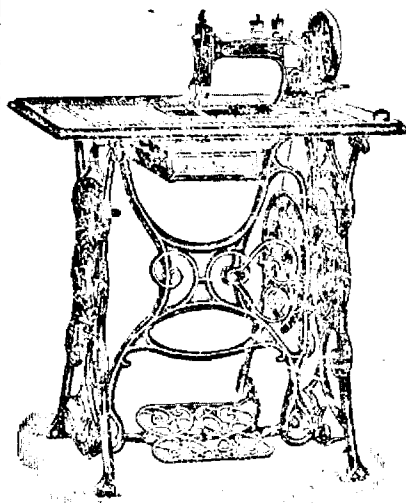
Pentru substituirea butucilor uscați în urma secetei mare recomand mai ales oltoii de vie cu rădăcină bogată, precom și mlădițele rădăcinoasă de „Riparia-Portalis“ și „Rupestris-Monticola“.

La cerere servesc Onor. cumpărători bucuroși cu metoda cu succes a oltoilor de substituit.

În privința soiurilor și a prețurilor servește cu deslușire mai detaliată

Winkler József, producător de oltoii de vie

Telefon 410. Arad, str. Batthyányi nr. 13. Telefon 410.

30 fl.
Mașini de cusut.

Pe lângă responsabilitate de 5 ani o mașină nouă, familiară, veritabil

SINGER

cu armariu închis se poate căpăta numai la

SINGER A.

Budapest, VII., strada Akácza 55 și filiala din strada Sziv 42.

Dregeri a tot felul de mașini de cusut se primesc pe lângă prețurile cele mai favorabile și pentru munca mea jitoare iau răspundere.

Catalog gratuit și franco.

Cimbale

cu aparat intern de oțel, cu ton fermecător de frumos, cu adjustament plăcut liferează pe lângă rate și cu bani gata

fabrica de instrumente muzicale

a lui

VARGA ÁRPAD

MAKÓ

(Ladița de poștă nr. 31)

Preț curent mare și ilustrat se trimite gratis și franco.

Fondat la 1898.

Fondat la 1898.

SPĂLĂTORIA DE ALBITURI

a lui

GROSZ FERENCZ

ARAD, Heim Domokos-utca 1.

Primește spre curățit cămăși, gulere manghete, haine de gală, vesminte de dame, perdele, și băne de bal, fără var de clor și cu prețurile cele mai ieșine.

Albite în chip admirabil și suprinzător.

Primește comande din provincie spre curățire haine și albituri.

În loc la dorință hainele se duc de acasă și se și duc acasă fără atare preț separat.

Pedagogi și teologi au favor de preț.

FISCHER KÁROLY

fabricant de funii, țesături,
de site și saltele de sirmă.

Arad, József főherceg-út 8. sz.

Recomandă preparatele sule de sirmă ca: țesături de sirmă din aramă, fier și ținc, pe care le are în deposit mai ales pentru mori, fabrici și scopuri agricole. Afară de acestea, recomandă sitele sale pentru Sita de ventilat sistem Bachler. Pregătește țesături de mână și fabrică la îngrădit de grădini, grădini publice, curți de gălțe și păduri cu vînat, site de sirmă cu ramă de fier pentru scopuri delucrări de pământ, nisip, petriș, și pentru lucrări de mine, zidiri și grădinărit. Site la ferestre de pivnițe și magazine de grăunțe. Apărătoare de scintelă la locomotive, mori și cosuri de fabrici. Somiere elastici de oțel pentru pat pe staluri de fier și lemn, care în privința ușurinței de a se ținea curat sunt foarte recomandabile. Diferite site din păr, aramă și mătase, dobe pentru tutun, site-dobe, și orice fel de obiecte și lucrări din această branșă — cu prețuri din cele mai moderate.

Numai este constipație de șezut!

S'a gătat cu durerea de stomacul și cu lipsa de apetit, dacă vei comanda preparatul meu de licor din plante ce întărește stomacul:

Barátital.

sticlă familiară mare 4 coroane; 10 sticle mici 5 coroane; 1 sticlă 80 fileri.

Preparator: ZENKE ZOLTÁN, SZEGED.

De oarece contra perturbărilor de stomach și contra lipsei de apetit numai beutura DTali „Barátital” mi-a fost, mă rog a-mi trimite cât mai curând 10 sticle cu rambursă.

Törökszentmiklós, 5 Noemvire 1905.

Garami Zsigmond, dir. la școala civilă.

**Dacă vrei să cumperi
ghete bune și țititoare**

pe lângă prețuri ieftine

să te adresezi la pantofarul

Czernóczy Mihály

ARAD, str. Kossuth nr. 67

care are mare asortiment de ghetă pregătite de el însuși.

Comanda după măsură se fac prompt și ieftin

Ultoi de vii.

Colonia agricolă **HÁMORY** de ultoi de vie din Arad

întrează:

ultoi lemnoși

soiu curat ultoit pe Riparia-Portalis, de prima calitate, ultoi de rădăcină bogată pentru vin și delicatose în calitatea cea mai bună — și

● în orice cantitate. ●

Deslușiri detaiate despre prețuri poți primi bucuros

în casa de sub nrul 3 din strada Deák Ferencz. Telefon: 229.

COLUMBIA

escelent mijloc contra pișcăturilor de insecte și țintari.

Prețul împreună cu fliditățile aparținătoare 1 cor. 20 fil.

Pastilla-Tannin

e unicul medicament cu efect în po-triva diareii copiilor.

— Bucata cu 10 fileri. —

Se capătă numai la unicul apothecar:

Rozsnyay Mátyás

Arad, Szabadság-tér.

Sirupul carpatian

pentru pept

al lui Barcsay!

Cu fier, calciu și sirup de brad.

Acest sirup, ce se întrebuintează cu succes de 30 de ani, e admirabil medicament contra tusei și asudărei de noapte.

Promovează pofta de mâncare, nutrirea și mistuirea; întărește și întinerește corpul.

Bărbații și copiii, îl pot folosi fiind-că are deosebită influință asupra singelui și formării oaselor.

Prețul unui flacon 80 cr.

Se poate capăta numai la spițaria lui

Barcsay Károly

■ Szeged, Széchenyi-tér 12. ■

Hopp Károly

cancelarie tehnică

ARAD, STR. SZÉCHENYI Nr. 5.

Planuri și ezeuții: Pentru provedere cu apă și iluminare, precum și pentru colonii de motoare etc.

REPREZENTANȚA

fabricelor de specialitate de prima calitate.